

Az egyházasdengelegi román kori templom

2009 szeptember 25. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

értékelve

Még nincs

Mérték

Magyar Nemzet szombati magazinjának egyik legérdekesebb sorozatát közöljük le folytatásokban, melyben a remek Ludwig Emil megmutatja nekünk a rejtőzködő Magyarországot eldugott kincseit, melyek mellett sokszor figyelmetlenül elhaladunk a mindennapi rohanó életünk során. Vigyázzunk ezekre a páratlan kincsekre, hiszen ezek a kincsek alappillérei szeretett Hazánknak.

A Zagyva felé folydogáló Bér-patak völgyében, Nógrád megye hevesi határának közelében fekszik Egyházasdengeleg. A ma alig hétszáz lelket számláló község a honfoglaló Szolnok nemzetség ősi birtoka volt. Egy 1260-ban a váci egyházi hatóság előtt létrejött egyezségben a falu Dengenece alakban szerepel; 1320-ban és 1327-ben Dengelegh, 1542-ben már Egyházas-Dengelegh formában tűnik fel okiratokban. A török időkben – a szandzsákszékhely, Hatvan közelében – kipusztult magyar lakói helyébe a hódoltság után lutheránus szlovákokat telepítettek. Nekik épült 1837-ben a barokk stílusú evangélikus templom.

Az utcás falutól keletre emelkedő temető dombon található római katolikus templom a magyarországi román kori építészet egyik legtalányosabb emléke. Első pillantásra alig látszik egyébnek egy kicsiny középkori eredetű kápolnánál, amelynek torony nélküli nyugati homlokzatán bizonytalan korú, félköríves bejárat, felette egyenes barokk kárparkány mutatkozik. Alaposabban szemügyre kell vennünk, hogy felfedezzük a magasban látható apró, hármaskarú gótikus körablakot. Az igazi meglepetést az épület 1970-es években feltárt, egyedülálló szerkezete okozza. A történetesen rakott, szélesebb hajó mögött ugyanis – mintegy annak folytatásaként – téglából gondosan falazott, egyenes szakasz következik, amely két további lépcsőben keskenyedik egyenes záródású szentélyé. A kétségkívül román kori nyugati hajó tehát egy még korábbi templomhoz csatlakozik, amelynek azonban technikai színvonala, szerkezete, boltozata és minden részlete felette áll a későbbieknek! A téglaközpontú „toldalék” déli falán szabályosan szerkesztett hármaskarú ablakot alakított ki a XIII. századi építész, amelyről hangosan kiált szakrális jelkép mivolta. Néhány korabeli hazai (tégla-) templomunk hasonló elrendezésű ablakcsoportjáról mindenütt a Szentháromság szimbolikáját olvassák le az elemzők, itt sincs okunk mást látni benne. A templom eredeti patrocíniumát nem ismerjük – Szent Imre herceg neve először az 1697. évi egyházlátogatási jegyzékben szerepel –, de nem csodálkoznánk, ha egyszer kitudódna Szentháromság titulusa. A dengelegi egyház a róla szóló első írásos adat szerint 1322-ben épült, aminél jó száz évvel korábbi képet mutatnak a tisztán román stílusú részletek. Az épület északi oldalán megmaradt az eredeti, XIII. századi téglafal egy szakasza, s a szintén itt lévő sekrestye ablakai is abból az időből származnak. Korai gótikus vagy inkább román átmeneti formát mutat a diadalív és a parányi szentély keresztboltozata is.

Az 1697 és 1746 közötti vizitációk említést tesznek a templom szárnyas főoltáráról, további két képes oltárról, és arról, hogy az épület régen fallal volt kerítve. Korábbi adatot a jegyzékek nem tartalmaznak, más forrásból azonban tudjuk, hogy a szomszédos Szirák település az 1100-as évek második felétől a jeruzsálemi Szent János-lovagrend birtokai közé tartozott. Ez a körülmény lehet a talányos szerkezetű és szimbolikájú épület keletkezésének titka.

Az elmúlt években végzett restaurálás során szép új zsindelytet kapott az egyházasdengelegi templom, s a nyugati homlokzat elé különálló, szintén zsindelysisakos fa haranglábat ácsoltak az egykori, deszkából készült huszártornyocska helyett. A november 5-én tartott évi búcsú napján Árpád-házi Szent Imre herceghez imádkoznak a falu katolikus hívei.

Ludwig Emil, mno.hu

Ajánló

